

“หวัด” ในมุมมองแพทย์แผนจีน

ผู้เขียน พจ.ธนานันต์ แสงวณิช

ในแพทย์แผนจีนกล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคจากภายนอกมีด้วยกัน 6 ชนิดได้แก่ ลม ความเย็น ความร้อนชื้น ความร้อน ความแห้ง ไฟ

ในขณะที่ร่างกายเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน (หรือที่แพทย์แผนจีนเรียกว่า เจิงชี่) ต่อโรคที่ดีสามารถต้านทานโรคได้ หรือเมื่อปัจจัยทั้ง 6 อยู่ในสถานะปกติเราก็จะไม่เกิดโรค อย่างไรก็ตามทฤษฎีแพทย์จีนกล่าวไว้ด้วยความหมายว่า “ถ้าเจิงชี่เราแข็งแรง เสียชี่ก็ทำอะไรเราไม่ได้” (正气内存，邪不可干) แต่เมื่อใดที่ เจิงชี่พร่องเสียชี่เข้าสู่ร่างกายได้ จึงเป็นสาเหตุว่าเมื่อร่างกายเราอ่อนแอ ปัจจัยก่อโรคทั้ง 6 (ในแพทย์จีนเรียกว่า เสียชี่) มากกระทบก็จะทำให้เราเกิดโรคได้ง่ายนั่นเอง ซึ่งในหนึ่งภาวะที่เกิดโรคอาจเกิดจากหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งปัจจัยก่อโรครวมกันก็ได้

และเช่นกัน เมื่อเราเป็นหวัด ก็เกิดจากสิ่งเหล่านี้เข้ามากระทบผิวหนัง จมูก ปาก ซึ่งเป็นประตูชั้นนอกสุดและค่อยๆ เข้าสู่ร่างกาย ทำให้การทำงานของปอดซึ่งอยู่ส่วนบน เกิดการทำงานผิดปกติ ซึ่งอาจกระทบไปยังม้ามที่เกี่ยวข้องกับระบบย่อยอาหาร (เรื่องของ “ม้าม” อ่านได้จากบทความก่อนหน้า) หรือระบบอื่นๆ และแสดงออกด้วยอาการต่างๆ

สาเหตุหลักของการเกิดหวัด

โดยหลักสำคัญแล้ว แพทย์แผนจีนมองว่าเกิดจาก “ลม” โดยลมมักผสมกับความเย็น ความร้อน ความร้อนชื้น ความชื้น และความแห้ง รวมถึงมีหวัดชนิดที่เกิดจากเสียชี่ที่พบบ่อยในช่วงเวลานั้นๆ ที่จะทำให้เกิดไข้หวัดตามฤดูกาล

การแบ่งประเภทของหวัดตามหลักของแพทย์จีน

เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจว่าเมื่อเป็นหวัดและไปพบแพทย์จีน แพทย์จีนมีหลักการในการวินิจฉัยและแบ่งประเภทของหวัดอย่างไร ซึ่งประเภทของหวัดแบ่งตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรค และที่พบบ่อยทางคลินิกมีดังนี้

1. โรคหวัดชนิดเกิดจากลมเย็น
2. โรคหวัดชนิดเกิดจากลมร้อน
3. โรคหวัดชนิดเกิดจากความร้อนชื้น
4. โรคหวัดชนิดเกิดจากร่างกายอ่อนแอ (เป็นหวัดบ่อย)

1. โรคหวัดชนิดเกิดจากลมเย็น

ในภาษาจีนแพทย์จีนเรียกว่า เฟิงหั่น ก่านเม่า (ภาษาอังกฤษว่า common cold with wind-cold syndrome) แปลตามความหมายตรงตัวคือ หวัดที่เกิดจากการได้รับลมเย็น เนื่องจากประเทศจีนมี 4 ฤดูที่แบ่งกันอย่างชัดเจน จึงกล่าวว่าหวัดชนิดนี้พบบ่อยในฤดูใบไม้ร่วงและฤดูหนาว ซึ่งถ้าอย่างในไทยเราผู้ที่ทำงานในห้องแอร์เย็น สวมใส่เสื้อผ้าไม่พอก็อาจเป็นหวัดชนิดลมเย็นได้เช่นกัน

อาการหลักที่พบ คือ หนาว ตัวร้อน มีอาการหนาวชัดเจน ปวดเมื่อยตัวและศีรษะ คัดจมูก น้ำมูกไหล สีใส ไอ เสมหะสีใส ไม่เจ็บคอ เหงื่อไม่ออก ไม่กระหายน้ำ หรืออยากดื่มน้ำอุ่น ฝ่าลิ้นสีขาวบาง

2. โรคหวัดชนิดเกิดจากลมร้อน

ในภาษาจีนแพทย์จีนเรียกว่า เฟิงเร่อ ก่านเม่า (อังกฤษ common cold with wind-heat syndrome) ซึ่งความหมายก็คือ หวัดที่เกิดจากลมร้อนมากระทบนั่นเอง พบมากในฤดูใบไม้ผลิหรือเกิดจากหวัดที่เกิดจากลมเย็นในฤดูหนาว ซึ่งแพทย์จีนอธิบายว่าเมื่อความเย็นถูกกักอยู่ในชั้นผิวหนัง จะกลายเป็นความร้อน เกิดเป็นหวัดชนิดที่เกิดจากจากความเย็นและร้อนผสมกัน

อาการหลักที่พบ คือ ตัวร้อนมากกว่าหนาว หนาวไม่ชัดเจน กลัวลม มีเหงื่อ คัดจมูก ไอ น้ำมูกสีเหลืองข้น เสมหะสีเหลืองข้น คอแดงหรือ/และเจ็บคอ กระหายน้ำ ปลายลิ้นและขอบลิ้นแดง ฝ่าลิ้นขาวเหลือง

ในการตรวจ แพทย์จีนอาจทำการวินิจฉัยแบ่งว่าหวัดที่เป็นเกิดจากลมเย็น หรือลมร้อน ด้วยการดูว่าคอแดงหรือไม่ โดยคอไม่แดงมักเกิดจากลมเย็น และคอแดง เจ็บค่อมักเกิดจากลมร้อน และการดูสีของฝ่าลิ้นก็เป็นสัญญาณที่ดีในการแบ่งประเภทเช่นกัน โดยฝ่าลิ้นบางขาวเป็นลมเย็น ฝ่าลิ้นบางเหลือง ลิ้นแดงเป็นลมร้อน เป็นต้น

3. โรคหวัดชนิดเกิดจากความร้อนชื้น

ในภาษาจีนแพทย์จีนเรียกว่า ชู่ซือ ก่านเม่า (อังกฤษ common cold with damp-heat

syndrome) ซึ่งต่างจากหวัดชนิดลมเย็นและลมร้อน เพราะมักพบในฤดูร้อนที่มีความร้อนชื้น เมื่อ ความร้อนชื้นกระทบผิวหนัง แต่เราได้รับประทานของเย็นเข้าสู่ร่างกาย ทำให้ความร้อนชื้นในร่างกาย ถูกความเย็นจากอาหารขังไว้ และระบายความร้อนไม่สมบูรณ์ หวัดชนิดนี้นอกจากจะกระทบทั้ง ้ผิวหนัง และยังกระทบต่อระบบย่อยของเราอีกด้วย

อาการหลักที่พบ คือ ตัวร้อน ไม่มีเหงื่อ เหงื่อออกแต่อาการไม่บรรเทา มีนหัว ปวดหัว คัดจมูก ตัว หนัก แน่นอก คลื่นไส้ ระบายน้ำ ไม่อยากรับประทานอาหาร อาจมีอาการอ้วก ท้องเสียร่วมด้วย ปัสสาวะสีเหลือง ปริมาณน้อย ลิ้นแดง ฝ้าลิ้นหนาเหลือง

4. โรคหวัดชนิดเกิดจากร่างกายอ่อนแอ

ในภาษาจีนแพทย์จีนเรียกว่า ถี่ชีวี ก่านเมา หวัดชนิดนี้คือหวัดที่เป็นๆหายๆ หายซ้ำ หรือผู้ที่เป็น หวัดบ่อย เดิมทีภูมิคุ้มกันต่ำกว่าคนทั่วไป มักพบในเด็กที่ร่างกายอ่อนแอ ผู้หญิง ผู้สูงวัย และผู้ที่เป็น โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง

โรคหวัดชนิดเกิดจากร่างกายอ่อนแอ มักแบ่งเป็นชนิดซี่พร่องและชนิดยินพร่อง

- 1) **ชนิดซี่พร่อง** มักแสดงอาการหวัดทั่วไปเช่น ตัวร้อน กลัวลมหนาว ไม่มีเหงื่อหรือมีเหงื่อ มีน หัวหรือปวดหัว คัดจมูก คล้ายอาการหวัดจากลมเย็น ตามด้วยแขนขาอ่อนแรงหรือปวด เมื่อย พุดน้อย พุดเสียงเบา ฝ้าลิ้นขาวบางของซี่พร่อง ซี่พจรลวยและไม่มีแรง
- 2) **ชนิดยินพร่อง** แสดงอาการหวัดทั่วไปเช่น ตัวร้อน กลัวลมหนาว มีเหงื่อ มีนหัว คล้ายอาการ ของหวัดจากลมร้อน ตามด้วยอาการคอแห้ง เจ็บคอไอนาน เสมหะน้อยของยินพร่อง ลิ้น แดงฝ้าลิ้นน้อย ซี่พจรเล็กเร็ว

จากข้อมูลข้างต้นนี้ คือการแบ่งประเภทของหวัดและอาการที่แสดงที่พบมากในคลินิกแพทย์จีน ซึ่ง โดยทั่วไปตามโรงพยาบาลหากพบคนไข้มีไข้ก็จะให้ตรวจเลือดเพื่อทราบถึงความหนักเบาของโรค และใช้อ้างอิงในการจ่ายยาจีน